

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระแสแห่งการพัฒนาได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ ในโลกปัจจุบัน ที่ทุกประเทศล้วนมีจุดหมายในการพัฒนาให้เกิดความเจริญก้าวหน้า การพัฒนาเป็นสิ่งบ่งชี้ให้เห็นถึงศักยภาพของประเทศในเวทีโลก ดังนั้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจจึงเป็นแนวทางหลักในการพัฒนาประเทศของทุกๆประเทศ ในขณะที่ประเทศกำลังดำเนินไปอย่างก้าวหน้า ความเจริญต่างๆเกิดขึ้นมากมาย เช่น เทคโนโลยี อุตสาหกรรม ความเป็นเมือง ประชาธิปไตย เป็นต้น

ประเทศไทยเองก็เช่นเดียวกัน การพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมก้าวไปสู่ภาวะโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวของวัฒนธรรมอย่างไร้พรมแดนเข้าสู่สังคมไทยโดยขาดความรู้ที่จำเป็นภูมิคุ้มกันในการกลั่นกรองที่ดีได้ส่งผลกระทบต่อระบบคุณค่าความเชื่อพฤติกรรม การดำรงชีวิตและการปฏิสัมพันธ์ในสังคมไทยให้ปรับเปลี่ยนไปจากเดิมในขณะที่การแพร่ขยายของวัฒนธรรมต่างชาติในกระแสโลกาภิวัตน์ในปัจจุบันทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนที่มีแนวโน้มอยู่ในเขตเมืองที่แพร่ขยายตัวอย่างรวดเร็วทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่เปลี่ยนไปเน้นความสะดวกสบายและให้ความสำคัญกับการเลือกซื้อสินค้า แต่ต้องใช้ชีวิตอย่างเร่งรีบมีรูปแบบการบริโภคที่ผิด โภชนาการและการใช้ชีวิตที่เผชิญแรงบีบคั้นทางเศรษฐกิจและสังคมมากขึ้นคนไทยมีค่านิยมและพฤติกรรมที่เน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยมเพิ่มมากขึ้นขาดจิตสำนึกสาธารณะให้ความสำคัญส่วนตนมากกว่าส่วนรวมการให้คุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นคนและการยึดหลักธรรมในการดำรงชีวิตเริ่มเสื่อมถอยลงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชาติถูกละเลยและมีการถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่น้อย การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศยังพึ่งพาทายนอกและไม่เข้มแข็งพอที่จะเป็นภูมิคุ้มกันต่อภาวะความผันผวนจากกระแสโลกาภิวัตน์และยังคงมีปัญหาค่าเสื่อมค่าของการกระจายรายได้และผลประโยชน์จากการพัฒนาขณะที่ภูมิคุ้มกันของสังคมไทยลดลงจากกระแสบริโภคนิยมเกิดความย่อหย่อนทางศีลธรรมคุณธรรมและจริยธรรมลดลง

ประเทศไทยในปัจจุบันที่กระแสการพัฒนาข้ามชาติส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมก่อให้เกิดสภาวะการณ์ที่เรียกว่า “วิกฤตทางวัฒนธรรม” ที่ส่งผลกระทบต่อทุกองคาพยพของสังคมไทย ปัจจุบันคนไทยกำลังประสบปัญหาวิกฤตค่านิยมคุณธรรมจริยธรรมและพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปโดยเป็นผลกระทบมาจากการเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรมจากต่างชาติเข้ามาสู่ประเทศไทยผ่านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศเมื่อวัฒนธรรมใหม่แพร่กระจายเข้ามาสู่สังคม

สมาชิกในสังคมนั้นๆอาจจะตอบรับหรือปฏิเสธหรือปรับรับในลักษณะต่างๆ ซึ่งมีผลทำให้เกิดการปรับตัวและมีการผสมผสานทางวัฒนธรรมในภูมิภาคต่างๆทั่วโลก (อมรา พงศาพิชญ์, 2545)

ผลกระทบที่เกิดขึ้นน่าเป็นห่วงสำหรับสถานการณ์ความเสี่ยงภัยของเด็กและเยาวชนที่ยังขาดทักษะในด้านการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบไม่สามารถคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมที่ดี นอกจากนี้สื่อสารมวลชนอื่นๆทั้งสื่อโทรทัศน์สิ่งพิมพ์สื่ออิเล็กทรอนิกส์จำนวนมากขาดความเข้มงวดทางจรรยาบรรณในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเชิงลบทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนค่านิยมและพฤติกรรมที่เน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยมมากขึ้นขาดจิตสำนึกสาธารณะให้ความสำคัญกับส่วนตนมากกว่าส่วนรวมทำให้คุณธรรมและจริยธรรมของคนไทยลดลงนำไปสู่ปัญหาทางสังคมต่างๆอาทิ ปัญหาเด็กและเยาวชนปัญหาการขาดสัมพันธภาพภายในครอบครัวรวมทั้งปัญหาเสพติดและอาชญากรรมอื่นๆ ล้วนเป็นเรื่องที่แต่ละประเทศจะต้องป้องกันและแก้ไขเพื่อไม่ให้เกิดผลร้ายต่อเศรษฐกิจและสันติสุขของสังคม

ในภาพรวมนั้น วัยรุ่นและคนหนุ่มสาวมีความนิยมต่อวัฒนธรรมที่หลากหลายมากขึ้นไม่ถูกผูกขาด โดยวัฒนธรรมตะวันตก สนใจความบันเทิง ศิลปวัฒนธรรมภายนอกประเทศมากขึ้น แต่ที่น่ากังวลก็คือ วัยรุ่นเติบโตในวิถีชีวิตฟองสบู่ และสิทธิเสรีภาพเฟื่องฟู มีค่านิยมบริโภคนิยม มีความสนุกทางเพศ และยาเสพติดสูงมาก แต่มีค่านิยมในการเรียนรู้และการทำงานต่ำ ซึ่งน่าจะเป็นปัญหาประชากรในรุ่นต่อไป

เยาวชนถือได้ว่าเป็นหน่วยหนึ่งในสังคมที่สำคัญ เพราะถือได้ว่าเป็นอนาคตของชาติ ในความสำคัญของวันเยาวชนแห่งชาติกล่าวว่า “เยาวชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาชาติให้มีความมั่นคงและเจริญรุ่งเรือง โดยเริ่มจากการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีค่านิยมที่ถูกต้อง ภูมิใจและหวงแหนและอนุรักษ์ไว้ซึ่งความเป็นไทย อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย” แต่เยาวชนมีลักษณะเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ง่ายและเป็นวัยที่ยอมรับสิ่งใหม่ได้อย่างรวดเร็ว รูปแบบการพัฒนาที่ส่งผลต่อระบบความคิด ค่านิยม ความเชื่อ ทำให้เกิดความสับสนกับความเปลี่ยนแปลงและไม่สามารถรู้เท่าทันกระแสวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ๆได้ทัน เยาวชนที่ถือเป็นรากฐานของสังคมไทยในอนาคตดังกล่าว จึงตกอยู่ในภาวะเสี่ยงที่จะเป็นฐานการดำเนินพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในอนาคต

การเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรมที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือ อิทธิพลของวัฒนธรรมบริโภคนิยม มีการลอกเลียนแบบวัฒนธรรมการบริโภคของชาวต่างประเทศ เช่น การใช้สินค้าต่างประเทศ การไปเดินห้างสรรพสินค้า การรับประทานอาหารประเภทฟาสต์ฟู้ด การดูภาพยนตร์ และฟังเพลงต่างประเทศ เป็นต้น(วิภารัตน์ พันธุ์ฤทธิ์คำ,2544)

จากโครงการวิจัยเรื่อง “เด็กไทยในมิติวัฒนธรรม”ของอมรวิรัช นาคทรพ (2548) พบว่า เด็กไทยมีมิติต่างๆ 5 เรื่องที่น่าเป็นห่วง ได้แก่ มิติศาสนาและครอบครัว คือ เด็กและเยาวชนห่างเหินจากครอบครัวและศาสนา มิติด้านการบริโภค คือ วัฒนธรรมการบริโภคอย่างผิดๆ เช่น ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย มิติด้านสื่อและการแสดงออกทางเพศ คือ อายุเฉลี่ยวัยรุ่นไทยกับการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกน้อยลง ปัญหาอาชญากรรมทางเพศของวัยรุ่นสูงขึ้น มิติด้านการเสี่ยงโชค คือ วัยรุ่นมีการเล่นการพนันมากขึ้น เพราะค่านิยมการ”รวยทางลัด” และมิติด้านความหลากหลายทางวัฒนธรรม คือ ปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ การยกพวกตีกันของเด็กอาชีวะ เป็นต้น

เด็กและเยาวชนที่ถือว่าเป็นกำลังสำคัญของสังคมไทยนั้น ยังขาดประสบการณ์ที่เพียงพอสำหรับการดำเนินชีวิตไปในแนวทางที่ถูกที่ควร ประกอบกับอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมและกระแสโลกาภิวัตน์ในปัจจุบัน ที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการกำหนดบทบาทและการแสดงออกพฤติกรรม ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นในเชิงลบเสียมากกว่า เช่น พฤติกรรมการบริโภค พฤติกรรมการแต่งกาย พฤติกรรมการใช้ความรุนแรง ชกต่อย ตบตี พฤติกรรมเกี่ยวกับยาเสพติด พฤติกรรมการเที่ยวเตร่มั่วสุม เที่ยวกลางคืน เป็นต้น ล้วนแต่เป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์สำหรับเด็กและเยาวชน (อมรวิรัช นาคทรพ, 2548)

วิกฤตปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องรู้เท่าทันกระแสวัฒนธรรมที่ถาโถมเข้ามาจนกลายเป็นปัญหาสังคมเช่นในปัจจุบัน สอดคล้องกับคำกล่าวของอดีตรัฐมนตรีกระทรวงวัฒนธรรม นายธีระ สลักเพชร ที่ว่า จากการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างรวดเร็วในยุคข้อมูลข่าวสารที่ไร้พรมแดนในทศวรรษนี้ สื่อได้กลายเป็นกลไกและช่องทางในการสื่อสารข้อมูลข่าวสารที่มีศักยภาพในการแพร่กระจายจากบุคคลหนึ่งหรือจากองค์กรหนึ่ง ไปยังมวลชนจำนวนมากภายในหลายพื้นที่ของประเทศ ในเวลาอันรวดเร็วทำให้เกิดพฤติกรรมการลอกเลียนแบบที่ขัดต่อบรรทัดฐานที่ดีงามของสังคม ทั้งในมิติเรื่องเพศ ภาษา และความรุนแรง (กระทรวงวัฒนธรรม, 2552)

สำหรับสถานการณ์ปัญหาสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น ในส่วนของรัฐบาลโดยกระทรวงวัฒนธรรม ก็ได้มีนโยบายในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบทั้งในช่องทางของกฎหมาย และการแสวงหาความร่วมมือกับภาคประชาสังคม ในการดูแลสื่อให้ทำหน้าที่ที่สร้างสรรค์ รวมทั้งการส่งเสริมให้เกิดพื้นที่ที่สื่อสร้างสรรค์และสนับสนุนการเผยแพร่อย่างกว้างขวาง เพื่อเสริมภูมิปัญญาและสร้างภูมิคุ้มกันกับสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเด็กและเยาวชนการสร้างภูมิคุ้มกันให้เด็กและเยาวชน ให้รู้จักการเลือกบริโภคสื่ออย่างเหมาะสมและชาญฉลาดโดยไม่ตกเป็นเหยื่อ และสามารถรู้เท่าทันสื่อ จะเป็นหนึ่งในกลไกการแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้นได้อย่างเหมาะสมในระดับหนึ่ง

หนึ่งในแนวทางการป้องกันหรือการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กและเยาวชน คือ การสร้างทักษะชีวิต เนื่องจากทักษะชีวิต (Life skills) เป็นความสามารถทางจิตสังคมของบุคคลอันเป็นความสามารถในการที่บุคคลจะเผชิญกับสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นความสามารถของบุคคลที่ช่วยให้เกิดการดำรงไว้ซึ่งสุขภาพจิตที่ดี และสามารถที่จะปรับตัวและมีพฤติกรรมไปในทางที่เหมาะสมในขณะที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมต่างๆที่อยู่รอบตัว ความสามารถทางจิตสังคมมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจและการดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข (WHO, 1994) ซึ่งการเสริมสร้างทักษะชีวิตให้กับเด็กและเยาวชนนั้น ถือได้ว่าเป็นการสร้างเกราะป้องกันปัญหาต่างๆที่จะเกิดขึ้นให้กับเด็กและเยาวชน โดยไม่ว่าจะเจอกับเหตุการณ์อะไร เด็กและเยาวชนก็จะสามารถคิดวิเคราะห์และเผชิญกับสถานการณ์ที่จะเข้ามาได้อย่างมั่นคง สำหรับในประเทศไทย ทักษะชีวิต ได้ถูกบรรจุอยู่ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ความสำคัญในการให้ความรู้เรื่องทักษะชีวิตแก่เด็กและเยาวชน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

สมพงษ์ จิตระดับ กล่าวว่า “ครอบครัวต้องรู้จักสร้างต้นทุนชีวิตที่ดีให้แก่บุตรหลานตัวเอง นับตั้งแต่แรกคลอด เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่อุปสรรคต่างๆที่เด็กจะเจอ การปลูกฝังเด็กนักเรียนในวัยอนุบาลเรื่องการเล่น รู้จักเล่น รู้จักแบ่งปัน ปรับตัวเองให้เข้ากับสังคมโรงเรียน นักเรียนวัยประถมให้สอดแทรกคุณธรรมในเรื่องความมีวินัย ความกตัญญูกตเวที เศรษฐกิจพอเพียง เมื่อโตขึ้นระดับมัธยมศึกษาให้เน้นเรื่องทักษะชีวิต ความสัมพันธ์รอบๆตัว การเน้นให้มีความมุ่งมั่นใฝ่รู้ เคารพเพศตรงข้าม อัตลักษณ์ทางเพศ การเห็นคุณค่าในตัวเอง จนเมื่อเข้าสู่วัยหนุ่มสาวให้เข้าสู่กระบวนการจัดการทางสังคม การช่วยเหลือผู้อื่น ต่อไป

อย่างไรก็ดี การหาแนวทางป้องกันปัญหาให้แก่เยาวชน ในอดีตที่ผ่านมาถูกจัดการโดยหน่วยงานหรือผู้ใหญ่เป็นหลักในการจัดการ แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาของเยาวชน การให้โอกาสแก่เยาวชนในการรับรู้ปัญหาและสร้างแนวทางในการจัดการกับปัญหาเหล่านั้น ย่อมเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ดี สอดคล้องกับความร่วมมือของทั่วโลกที่ได้จัดตั้งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544) โดยมีประเทศต่างๆเข้าร่วมถึง 195 ประเทศ รวมทั้งประเทศไทยด้วย อนุสัญญานี้มีความมุ่งหมายอยู่ 4 ประเด็น คือ การให้ความสำคัญแก่เด็กทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน การกระทำที่ต้องคำนึงถึงประโยชน์ของเด็กเป็นอันดับแรก การมีสิทธิในการใช้ชีวิต อยู่รอดและการพัฒนาด้านจิตใจ อารมณ์และสังคม และสุดท้ายคือสิทธิในการแสดงความคิดเห็นของเด็ก ซึ่งสิทธิในการมีส่วนร่วมของเด็กนี้ เด็กจะต้องสามารถแสดงความคิดเห็นหรือแสดงออกโดยมีผู้รับฟังและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องที่จะมีผลกระทบต่อตนเอง นอกจากนั้นยังสามารถมีโอกาสร่วม

กิจกรรมต่างๆในสังคมอีกด้วย การแก้ปัญหาโดยเยาวชน เป็นสิ่งจะช่วยส่งเสริมบทบาทของเด็กและเยาวชนในสังคมและเป็นการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เกิดภูมิคุ้มกันทางสังคมอีกด้วย

สำหรับปัญหาด้านเด็กและเยาวชน ภาวะความรุนแรงต่อสังคมเสี่ยงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องทั่วประเทศ แต่ปัญหาเด็กและเยาวชนที่รุนแรงที่สุด อยู่ที่กรุงเทพมหานคร เนื่องจากเป็นเมืองหลวงของประเทศ สภาพความเป็นอยู่แออัด ประชากรมีจำนวนมากเพราะเป็นเขตเมือง ทำให้สภาพสังคมในกรุงเทพมหานครเป็นสภาพที่ไม่เหมาะสมกับการพัฒนาของเด็กและเยาวชนไทย จากรายงานการสำรวจพื้นที่ดี พื้นที่เสี่ยงรอบโรงเรียนอย่างน้อย 1 ตารางกิโลเมตร (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ, 2010) พบว่า พื้นที่เสี่ยงอันดับ 1 คือ จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยมีพื้นที่ที่ดีคิดเป็น 45% พื้นที่เสี่ยง 52% และพื้นที่เฝ้าระวัง 3% ซึ่งเป็นอัตราที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยทั่วประเทศ ที่มีพื้นที่ที่ดีคิดเป็น 50% พื้นที่เสี่ยง 44% และพื้นที่เฝ้าระวัง 6% ในการสำรวจพื้นที่เสี่ยง

ซึ่งจากข้อมูลรายงานสถานการณ์เด็กและเยาวชนรายจังหวัด ปี พ.ศ.2550 พบว่า กรุงเทพมหานครมีพื้นที่เสี่ยงภัยต่อเด็กและเยาวชน จำนวนถึง 1,566 แห่ง ซึ่งเมื่อเทียบกับพื้นที่ดี มีจำนวน 1,384 แห่ง พื้นที่เสี่ยงภัยของเด็กและเยาวชนในกรุงเทพฯประกอบด้วย ร้านคาราโอเกะรวมร้านอาหารที่ให้บริการ มีจำนวน 850 แห่ง ค็อกเทลเลาจน์คอฟฟี่ช็อป มีจำนวน 65 แห่ง ผับและร้านเหล้า มีจำนวน 304 แห่ง ดิสโก้เทคมิวสิกฮอลล์ มีจำนวน 33 แห่ง ร้านสนุกเกอร์ มีจำนวน 163 แห่ง โรงเรี่ยม่านรูด มีจำนวน 48 แห่ง อื่นๆ 105 แห่ง รวมแล้วมีจำนวนพื้นที่เสี่ยงภัยต่อเด็กและเยาวชน 1,561 แห่ง

สำหรับสถานการณ์ที่ได้กล่าวไปนั้น ทำให้ผู้วิจัยมองเห็นปัญหาเรื่องเยาวชนเป็นเรื่องที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนาทักษะชีวิตของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร โดยศึกษากลุ่มเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ทำกิจกรรมต่างๆเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต เพื่อให้ได้ข้อมูลนำมาสรุปเป็นแนวทางพัฒนาทักษะชีวิตของเยาวชนในกรุงเทพมหานครต่อไป

คำถามการวิจัย

1. เยาวชนในกรุงเทพมหานครขาดทักษะชีวิตด้านไหน
2. กลุ่มเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานครจะสามารถพัฒนาทักษะชีวิตของเยาวชนในกรุงเทพมหานครได้อย่างไร

ด้านระดับการศึกษา

1. ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 1-3
2. ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 4-6
3. ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1-3

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

เยาวชน หมายถึง เยาวชนที่อยู่ในโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร แบ่งได้เป็น 3 สังกัด คือ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) และโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร (กทม.) ซึ่งเป็นเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 1-3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 4-6 และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1-3

ทักษะชีวิต คือความสามารถในการจัดการของบุคคล ในการที่จะเผชิญกับปัญหาต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างดี ซึ่งองค์ประกอบของทักษะชีวิต ตามแนวคิดของกระทรวงสาธารณสุข แบ่งออกเป็น 3 ด้าน 12 ประการ คือ

- 1) ทักษะชีวิตด้านพุทธิพิสัย หมายถึง องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับสมองหรือสติปัญญา ซึ่งประกอบด้วย 2 ประการ คือ
  - (1) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creative thinking)
  - (2) ความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ (Critical thinking)
- 2) ทักษะชีวิตด้านจิตพิสัย หมายถึง องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกหรือจิตใจ ซึ่งประกอบด้วย 4 ประการ คือ
  - (1) ความตระหนักในตน (Self awareness)
  - (2) ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy)
  - (3) ความภูมิใจในตนเอง (Self esteem)
  - (4) ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social responsibility)
- 3) ทักษะชีวิตด้านทักษะพิสัย หมายถึง องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วย 6 ประการ คือ
  - (1) การตัดสินใจ (Decision making)
  - (2) การแก้ปัญหา (Problem solving)
  - (3) การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective communication)
  - (4) การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal relationship)

(5) การจัดการเกี่ยวกับอารมณ์ (Coping with emotion)

(6) การจัดการเกี่ยวกับความเครียด (Coping with stress)

กลุ่มเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร หมายถึง กลุ่มเยาวชนที่รวมตัวกันตั้งขึ้นเป็นกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต โดยมีพื้นที่การดำเนินกิจกรรมในเขตกรุงเทพมหานคร

แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร หมายถึง การนำเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตในเชิงปฏิบัติ ประกอบด้วย กิจกรรมการดำเนินงาน วิธีการดำเนินงาน และความร่วมมือของภาครัฐและชุมชน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การนำเสนอแนวทางพัฒนาทักษะชีวิตของเยาวชนในกรุงเทพมหานครครั้งนี้ ประกอบด้วย ทักษะชีวิตของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร โดยได้แนวความคิดมาจากกระทรวงสาธารณสุข มี 3 ด้าน 12 ประการ คือ ด้านพุทธิพิสัย ได้แก่ ความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านจิตพิสัย ได้แก่ ความตระหนักรู้ในตน ความภูมิใจในตนเอง ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านทักษะพิสัย ได้แก่ การแก้ปัญหา การตัดสินใจ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างสัมพันธภาพ การจัดการกับอารมณ์ การจัดการกับความเครียด

ตัวเยาวชนตามทฤษฎีปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์ คือ บุคคลจะประกอบไปด้วย ตัวตน คือ ความคิดเกี่ยวกับตนเอง และความคาดหวังจากสังคม คือ คุณลักษณะของบุคคลที่สังคมคาดหวัง เช่น เป็นคนดี เรียบเก่ง เป็นต้น

ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อเยาวชน คือ บุคคลหรือสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัวเยาวชนที่มีส่วนทำให้เยาวชนเกิดทักษะชีวิต ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน ศาสนา สื่อมวลชนและกลุ่มอาชีพ

แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตของเยาวชน ประกอบด้วย กิจกรรมการดำเนินงาน วิธีการดำเนินงานและความร่วมมือของภาครัฐและเอกชน

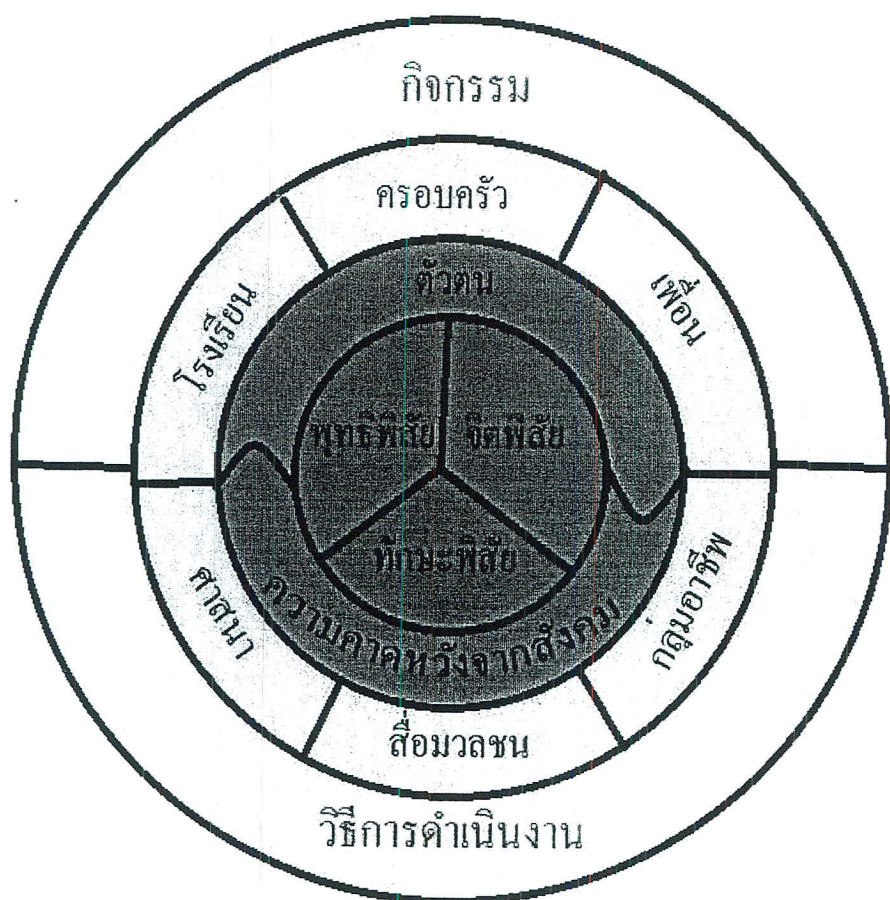
จากปัจจัยต่างๆที่กล่าวมาสรุปกรอบแนวคิดได้ดังนี้ บุคคลดำรงชีวิตอยู่ในสังคมโดยมีปัจจัยแวดล้อมรอบตัว ซึ่งบุคคลหรือเยาวชนจะดำรงชีวิตอยู่โดยการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ทำให้รับรู้ถึงภาพที่ผู้อื่นมองตัวเอง ซึ่งบุคคลเองก็มีตัวตนเดิมอยู่แล้ว บุคคลจึงพยายามจะเป็นอย่างความคาดหวังของสังคม ซึ่งสิ่งแวดล้อมในสังคมก็เป็นตัวหล่อหลอมบุคคลให้เป็นไปความคาดหวังเช่นกัน ในเรื่องนี้

ความคาดหวังของสังคมคือการมีทักษะชีวิตของเยาวชน ซึ่งเยาวชนจะรับความคาดหวังและปรับเปลี่ยนพัฒนาตนเองไปสู่การมีทักษะชีวิต

ในแต่ละปัจจัยแวดล้อม คือครอบครัว เพื่อน โรงเรียน ศาสนา สื่อมวลชนและกลุ่มอาชีพ ก็จะมีวิธีการดำเนินงานต่างๆหรือเครื่องมือต่างๆเพื่อให้เยาวชนเป็นคังหวัง กลุ่มเยาวชนเองก็เช่นกัน มีวิธีการดำเนินการ กิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เยาวชนด้วยกันเองเกิดทักษะชีวิต

กรอบแนวคิดในงานวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการนำเสนอแนวทางพัฒนาทักษะชีวิตของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษากลุ่มเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ ดังนี้

1. ทำให้ทราบทักษะชีวิตของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร
2. ทำให้ทราบบทบาทของกลุ่มเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานครในการพัฒนาทักษะชีวิตของเยาวชน
3. เสนอแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตของเยาวชนในกรุงเทพมหานครกรณีศึกษากลุ่มเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร